

LORD ROZMARING

Mit vásárolhatna a húszas évek végétől egy nagyon gazdag, nagyon nagyraavagyó angol főúr, olyasfélét, amivel elképzelhető az előkelő társaság, s amellet a gazdag úr politikai ideáljainak is megfelel? A kérdésre a gazdag angol úr, Lord Rothermere, azaz pontosan *Harold Sidney Harmsworth Rothermere* úgy felelt: egy üresen álló európai királyi trón!

A „nemes lord”, „Magyarország nagyszívű barátja”, a „bölcshetős sajtómágnás”, „Albion legnagyobb magyarbarát fia” (ezek a jelzők az egykorú magyar sajtó főcímeiből valók) a budapesti várra gondolt s a magyar trónra; egyszerűen úgy döntött, hogy fiát, *Esmond Harmsworth* alsóházi képviselőt magyar királlyá választatja. Rothermere a nagyhatalmú és szinte korlátlan anyagi eszközök fölött rendelkező *Northcliffe*-sajtószindikátus gazdája volt (legnagyobb lapja a *Daily Mail*), újságaiban kezdte meg a trónszerzési kampányt. Kihasználta a magyar belpolitikában érvényesülő türelmetlen, területi revíziót követelő hangulatot, úgy lépett fel, mint „az igazságtalanságok ellen küzdő bajnok”. 1927 júniusában, a *Daily Mail*-ben megjelent egyik cikkében a trianoni békeszerződés revízióját ajánlotta. „*Ez Közép-Európa biztonságának alapja*” — írta. (Egy feljegyzésből, amely egy magyar közéleti személyiséggel folytatott beszélgetését rögzíti, kiderül, miféle „biztonságra” gondolt. „Magyarországnak a legnagyobb energiával kell részt vennie a szovjetellenes frontban” — magyarázta a lord.)

Az egyetlen újságcikket és a néhány nyilatkozatot a nacionalista igények támogatásáról, a budapesti Rothermere-ügynökök jól kamatoztatták. A fővárosi közgyűlése (egyhangú határozattal) úgy döntött, aranytollat küld a lordnak, hogy „azzal írja magyarbarát cikkeit”. Húsz helyen díszpolgárrá választják Rothermeret. A *Gyáriparosok Országos Szövetségének* és a nagybirtokosok szervezetének

(OMGE, Országos Magyar Gazdasági Egyesület) közreműködésével „hálaanyagot” aláírás-gyűjtési akciót szerveznek. A trónra kacsintó angol sajtómágnás szép szavakat ír „igazságról” és a határok „békés megváltoztatásáról”; de egy magyar vendégének elmondja: nagyon jól tudja, propagandával egy akácfát sem lehet visszaszerzeni, ő igazán a katonai megoldásra gondol; a katonai megoldás azonban adott alkalomkor a magyarok dolga.”

A magyar miniszterelnök, Bethlen gróf tárgyal *Austen Chamberlain* angol külügyminiszterrel. Bethlen gróf feljegyzésének egy részlete: „*Chamberlain azt mondta, hogy Lord Rothermeret igen jól ismeri, mindig azt írja a lapjában, amit populárisnak hisz, de ebben is csalódik gyakran. Rothermere az akcióban abból indul ki, hogy másnap, ha valaki a kávéházban előveszi az újságot, mit szeretne benne látni, és ha ezt látja, azt mondja, hogy derék lap. Lord Rothermere olyan ember, aki ma felkarol valakit, s holnap ugyanolyan könnyedséggel elejti...*”

1928 májusában az angol képviselő és magyar királyjelölt, *Esmond Harmsworth* magyar földre érkezik. Autókaravánját Sopronban a város vezetői, zászlók, virágok és a lordot és fiát ábrázoló fényképek tömege fogadja. Győrben már a tisztikar küldöttsége köszönti, itt van a GYOSZ megbízottja is. Budapesten a főváros vezetői (élükön a nevét az inségkonyhai levessel megörökített Sipőcz főpolgármesterrel) fogadják; *Horthy ebédre, Bethlen miniszterelnök vacsorára hívja meg*. Van fővárosi díszlakoma, díszközgyűlés, tőkés és nagybirtokos-szervezetek mellett községek és városok „hódoló küldöttségei” tisztelegnek Harmsworth előtt; fogadja a hercegeprimás, megjelennek nála még a *Habsburg*-főhercegek is. Debrecenben, ottlétekor a *Darabos utcát Rothermere utcává keresztelik*.

A királyjelölt pénzt osztogat,

százazreket, hol menekülteknek, hol rendőrárváknak, hol, szegénysorsúaknak”; természetesen az elszámolás minden kötelezettsége nélkül adja át a pénzt (akárcsak apja) a legmegbízhatóbb Rothermere-híveknél. Kilenctenap után repül haza Harmsworth és néhány nap múlva a londoni követ (*Rubidó-Zichy Iván* báró) keserű hangú titkos levelet küld Budapestre: „*Nagyon sajnálom, hogy privát leveleim és távirataim dacára Pesten a fiatalúrral akkora lármát csaptatok. Ennek visszhangja az, hogy Magyarország itt Angliában, legalábbis egy időre, nevetségessé vált... sajnálkozó mosollyal és vállvonogatva beszélnek... Esmond királyról... Rothermere lord az egész propagandát tisztán saját személyére állította be, ami pszichológiailag magyarázatot talál abban, hogy saját testvérbátyja, lord Northcliffe nagyási mániában halt meg... Meg vagyok győződve, hogy Rothermere adott pillanatban bennünket éppen olyan gyorsan el fog ejteni, mint ahogyan felkapott, ha személyes vagy materiális érdekei ezt megkívánják.*”

Rubidó-Zichy még nem is sejti, hogy a lassanként valóban nevetségessé váló Rothermere még egy-két ügyes lépésével új híveket szerez a magyar urak körében. Hiszen az olasz fasisztákkal kezdettől fogva rokonszenvező lord, *Mussolinivel tárgyalgat*, úgyesen maga mellé állítja a magyar nacionalizmus egyik legismertebb propagandistáját, *Rákosi Jenőt*.

Rákosi Jenő mindenesetre elkereszteli — szép magyaros hangzású nevet ad neki: *Rado-mér lord* néven ír róla számtalan cikkében. A konkurrens lapvállalat ötletét — legyen Rothermere neve *Rozmaring lord* — már derével fogadja a magyar közvélemény, amelynek figyelmesebben a világra tekintő része már észrevette: *egy nagyon gazdag és nagyon mániákus angol kalandor játszott a mindenre hajlandó magyar nacionalista kalandorokkal.*

G. M.

Lord Rothermere ...

...és fia, „Esmond király” Budapesten, báró Perényi Zsigmonddal és Sipőcz Jenővel

